

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ ՕԾՄԱՆ 1700-ԱՄՅԱԿԻՆ

(12-13 սեպտեմբերի, Ս. Էջմիածին)

*«Մուրք Էջմիածինը Երկնավորի
բացառիկ պարզեն է մեր ժողովրդին»:*
Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս

Սեպտեմբերի 12-ին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնությամբ սկսվեց «Անցյալի ժառանգությունը, այսօրվա առաքելությունը և վաղվա հույսերը» խորագրով միջազգային գիտաժողովը՝ նվիրված Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարի օծման 1700-ամյակին:

Դեռևս այս փարվա սկզբին Հայրապետական սրբապատ կոնդակով Նորին Սրբությունը 2003 թվականը հռչակեց Ս. Էջմիածնի փարի: Այս գիտաժողովը հորեյանական միջոցառումներից մեկն է, որի նպատակն է ներկայացնել Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի դերը հայ ժողովրդի կյանքում, նրա բերած նպաստը համաքրիստոնեական պատմությանն ու մշակութային, ինչպես նաև անդրադառնալ Հայ Եկեղեցու ներկայի և գալիքի առաքելությանը:

Տ. Ներսես արքեպս. Պողոսյանի բացման խոսքից հետո գիտաժողովի մասնակիցներին իր օրհնության խոսքը հղեց Ամենայն Հայոց Հայրապետը՝ իր գնահատանքը հայրենիով գիտաժողովի կազմակերպիչներին (տես էջ 11):

Երկօրյա այս գիտաժողովի առաջին օրվա նիստերն անցան «Անցյալի ժառանգությունը» խորագրի ներքո, և ընթերցված գեկուցումները նվիրված էին 1700-ամյա այս սրբավայրի պատմությանը և հայ ժողովրդի կյանքում ունեցած բացառիկ դերին:

Ս. Էջմիածնի անցած պատմական ուղին համապատասխան շրջանաբաժանմամբ ներկայացրեց ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանը «Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը հայոց պատմության հովվություն» գեկուցման մեջ:

Հայաստանում քրիստոնեության պետականորեն ընդունման նախադրյալներին, չորրորդ դարում Եկեղեցի-պետություն հարաբերություններին և Հայոց Եկեղեցու նվիրապետական կարգի ձևավորմանն էր նվիրված պատմական գիտությունների դոկտոր Վրեժ Վարդանյանի «Ս. Էջմիածինը և Հայոց Եկեղեցին Դ դարում» գեկուցումը: Մայր Տաճարի սկզբնական հորինվածքի և ապա դարերի ընթացքում ձևավորված բազմաշերտ կառուցվածքին անդրադարձավ արվեստագիտության դոկտոր Մուրադ Հասրաթյանը «Մայր Տաճարի ճարտարապետական հորինվածքը» գեկուցումում:

Սկսյալ Ազաթանգեղոսի պատմությունից, թե ինչ սպեղծագործություններ են նվիրվել Ս. Էջմիածնին V-XVIII դարերում և այդ գործերում ինչպես է այն աստիճանաբար որպես գրական ուրույն կերպար իր համապատասխան արտահայտչամիջոցներով ու պարկերավորմամբ դարձել հայ ժողովրդի հոգևոր կենտրոնը, մարենագրական մի շարք վկայու-

թյուններով ցույց տվեց բանասիրական գիտությունների թեկնածու Վարդան Դերիկյանը «Մ. Էջմիածնի գրական կերպավորումը հայ մարենագրությունում» զեկուցումում:

Օջաֆորդի համալսարանի պրոֆեսոր Սեբաստիան Բրոկը «Էջմիածին. Անճառելիի նկարագրությունը Մ. Գրիգոր Լուսավորչի վարդապետության մեջ և ասորական ավանդույթում» զեկուցմամբ անդրադարձավ Ագաթանգեղոսի «Նայոց Պարմության» աստվածաբանական այն ըմբռնումներին ու բնորոշումներին, որոնք իրենց զուգահեռն ունեն IV-V դարերի ասորական գրականությունում:

Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աճյանը «Էջմիածինը օրարների աչքերով» զեկուցումում ներկայացրեց Նայաստանով անցած եվրոպացի ճանապարհորդների և դիվանագետների ուղեգրությունների՝ Մ. Էջմիածնին նվիրված հաղորդումները:

Հռոմից պրոֆեսոր Ռոբերտ Թաֆթի «Պաշտամունքը Սուրբ Էջմիածնում. Նայկական Մ. Պարարագի զարգացումն ինչպես է արտացոլվել հեթանոսությունից և եզրափակիչ ծեսերում» զեկուցումը նվիրված էր Մ. Պարարագի Նաղորդության ծեսի մի շարք արարողությունների պատմական զարգացման ընթացքին:

Տյուբինգենի համալսարանի (Գերմանիա) պրոֆեսոր Գաբրիել Վինկլերի «Էջմիածին. որոշ նշումներ նրա նշանավոր գիտնականների և մի քանի մրաժումներ Էջմիածին անվանման և նրա հետ կապված տերմինների մասին» զեկուցման առաջին մասը նվիրված էր Մ. Էջմիածնի այն միաբաններին, ովքեր XIX դարի վերջին ուսանել են Գերմանիայում: Զեկուցման երկրորդ մասում աստվածաբանական և կառուցվածքային լեզվաբանության տեսանկյունից քննվեցին Միածնի իջմանը վերաբերող այն հասկացությունները, որոնք հարաբերվում են «Էջմիածին» անվանման հետ:

Ավստրիացի գիտնական Ժամին Դու-Տրագուրը «Էջմիածին անվանման պատմա-լեզվական քննությունը» զեկուցման մեջ անդրադարձավ Էջմիածին տեղանվան մարենագրական հիշարկություններին, թե ինչ բնորոշում և ընկալում է ունեցել այն վաղ շրջանի մեր մարենագրությունում, ապա կատարեց բառակազմական համապատասխան քննություն համեմատական լեզվաբանության տեսանկյունից:

Նայոց Եկեղեցու վաղ շրջանի ավանդությունները՝ Տիրամոր անձեռագործ պատկերից մինչև Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլը՝ «Մ. Աստվածածնից դեպի Մ. Էջմիածին. սրբավայրի աստվածաբանությունը» թեմայով զեկուցման նյութ էր դարձրել ամերիկահայ պրոֆեսոր Աբրահամ Տերյանը:

Գիտաժողովի երկրորդ օրվա զեկուցումները նվիրված էին Մ. Էջմիածնի այսօրվա առաքելությանը և հետագայի գործունեությանը: Ըստ այդմ օրվա երկու նիստերը կրում էին «Ներկայի առաքելությունը» և «Ապագայի հույսը» խորագրերը:

Առաջին նիստի առաջին՝ «Մ. Էջմիածնի ներկայությունը Սփյուռքի թեմերում» զեկուցմամբ Սփյուռքում հայ ժողովրդի ազգային-հոգևոր ինքնության պահպանման գործում Մ. Էջմիածնին վերապահված առաքելությանն անդրադարձավ Եգիպտահայոց թեմի առաջնորդ Տ. Զավեն արքեպիսկոպոս Չինչինյանը: Նամանման ձևով «Մ. Էջմիածնի առաքելությունն այսօր Նայաստանում և Արցախում» թեմայով զեկուցում կարդաց Արցախի թեմի առաջնորդ Տ. Պարզև արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանը:

ՄԱՅՐ ՏԱՏԱՐԻ 1700-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱՆԵ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ԸՆԹԱՏՔՈՒՄ

ՄԱՍՏՐՈՒՆԻ ՎԻՍՆԱԲՈՒՄՍԿԻ ԴՈՍՄԱՆՈՒՆԻՐԵԹ

Վենետիկի համալսարանի դասախոս, դոկտոր Ն. Լևոն Զեքիյանի «Ս. Էջմիածինը և քրիստոնյա հարանվանությունները. Ընդհանրական Եկեղեցու և մասնավոր (տեղային) Եկեղեցիների փոխհարաբերության յուրահատուկ մի բնորոշ քրիստոնեական փեզզերականության մեջ» թեմայով զեկուցումը նվիրված էր Ս. Էջմիածնի և քույր Եկեղեցիների փոխհարաբերությանը, ինչպես նաև հայ հարանվանությունների կյանքում ունեցած դերին և նշակությանը:

Ոչ պարերազմական պայմաններում բանակում Եկեղեցու ունեցած դերին և առաքելությանն անդրադարձավ ՆՇ Զինված ուժերի հոգևոր խորհրդապետ Ս. Արշեն արեղա Մանուշյանը «Հոգևոր ծառայությունը բանակում որպես քրիստոնեական խաղաղության փարածման միջոց» թեմայով զեկուցումում:

«Ընկերային ծառայության ժամանակակից կոնցեպցիան և Եկեղեցին հետխորհրդային Հայաստանում» իր զեկուցումը Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի Կլոր Մեղանի գրասենյակի Տնօրեն դոկտ. Կարեն Նազարյանը նվիրել էր Հայաստանում Մայր Աթոռի ծավալված սոցիալական և բարեսիրական գործունեությանը, ինչպես նաև հոգևոր-եկեղեցական այն հիմնադրություններին, որոնց վրա պեք է խարսխված լինի այն:

Այսօրվա երիտասարդության կյանքում Ս. Էջմիածնի ներկայությանը և երիտասարդության հոգևոր հիմնախնդիրներին էր նվիրված Հայոց Եկեղեցու երիտասարդաց կազմակերպության անդամներից Նոյեմի Անդրեասյանի «Հայ երիտասարդության սպասելիքները Հայոց Եկեղեցուց» զեկուցումը:

Զեկուցումների այս շարքը եզրափակվեց Ս. Միքայել եպիսկոպոս Աջապահյանի «Ս. Էջմիածնի դերը հաջորդ հարյուրամյակում» բովանդակալից փեսական վերլուծությամբ:

Գիտաժողովի ավարտին մասնակիցներին իր գնահատանքի խոսքն ուղղեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ անդրադառնալով Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի առաքելությանը և մեծապես կարևորելով նման գիտաժողովների կազմակերպումը: